



Doporučené hry a cvičení v rámci logopedické prevence předškolních dětí

Dechová cvičení



Cvičení nádechu

- správný prodloužený nádech nosem bez zvedání ramen (vnímáme a poznáváme vůně, např. květiny, ovoce, jídlo)
- střídání nádechu ústy a nosem (využití bylinek, hry na zvířátka, na potápěče)
- atd. ...

Cvičení výdechu

- prodlužování výdechové fáze, zpomalování výdechu (např. foukání na zrcadlo – dítě si dech uvědomí tím, že ho cítí i vidí)

- foukání do pěny (sfouknutí pěny z dlaně, sfouknutí brčkem)
- bublifuk (vytváření bublin)
- papír (foukání do proužků papíru, do papírového kapesníku, ubrousku)
- využití flétničky, píšťalky, frkačky
- brčka (správný nádech bez zvedání ramen, dlouhý výdech do vody)
- větrníky (využití dětských větrníků)
- nafukovací balónky (např. nafukování na dětskou oslavu)

Usměrňování výdechového proudu

- foukání lehkého míčku po vyznačené cestě, šikmé ploše
- sfoukávání svíčky
- foukání papírové kuličky do branky (fotbal)
- foukání „autíčka“ do garáže
- foukání hraček na vodě (lodičky, kachničky)
- hry s barevnou skvrnou (rozfoukávání barvy)
- frkačky

Cvičení dechové výdrže

- přenášení papírových kousků přísátím k brčku (po zvládnutí můžeme vyzkoušet i lentilky)
- zadržování dechu (hra: „Vodníci“, „Potápěči“)

Cvičení hospodaření s dechem

- vyslovování slabik a slov na jeden nádech
- foukání brčkem do vody
- fajfka s polystyrenovým míčkem



Rozvoj řeči

Několik typů na činnosti pro rozvíjení řeči (další si učitelky volí dle dalších individuálních potřeb procvičování s daným dítětem):

- **Artikulační cvičení a jazykolamy**
- **Řekni to jinak** – Malý dům má žlutou barvu. x Domeček má žlutou barvu. atd.
- **Na co to je?** – dětem ukazujeme různé předměty, obrázky nebo vymýšlíme slova a děti odpovídají, k čemu dané předměty slouží – např. koš, klíč, kladivo

Těžší varianta – slova, která mají více významů – např. kohoutek, oko ...

- **Na básníky** – učitelka řekne slovo, děti vymýšlí rýmy
- **Dokonči příběh** – necháváme děti dovyprávět krátký příběh – zpočátku pouze dokončí započatou větu.
- **Jako** – vytváříme metafory na různá slova – např. sladký jako, studený jako, velký jako ... atd.

Sluchové vnímání



Rozvoj sluchového vnímání - cvičení provádíme v tichém prostředí, vedeme dítě k soustředění a zaměření pozornosti na sluchové vjemy

- **Poznávání předmětů podle zvuku** – např. cinkání klíčů, šustění papíru, rozlišování hudebních nástrojů, dopravních prostředků, zvířat aj.
- **Určování délky zvuku a jejich intenzity**
- **Určování písní podle melodie**
- **Poslech vyprávění**

Nácvik sluchové paměti - nedostatečně rozvinutá sluchová paměť je jednou z příčin obtíží ve sluchové analýze a syntéze. Porucha neprojevuje obzvlášť tehdy, provádí-li dítě cvičení bez zrakové podpory.

- **Zapamatování hlásek, slabik, slov, číslic**
- **Rozvíjení vět** – dítě k vyslovené větě přidá slovo a potom celou větu zopakuje
- **Zapamatování melodie** – dítěti přehrajeme 3 – 5 tónů, a to 2x za sebou, dítě pak určuje, který tón byl změněn
- **Rozklad věty na slova, tvoření vět ze slov** – dítě počítá slova ve větě nebo za každé slovo položí na stůl jednu kostku stavebnice
- **Rozklad slova na slabiky** – určování stejných slabik ve slovech na začátku, na konci, uprostřed
- **Skládání hlásek do slova** – učitelka: m-e-l-e, dítě: mele,

Vnímání a reprodukce rytmu

- **Určení shody nebo rozdílnosti dvou rytmických struktur**
- **Hledání krátkých / dlouhých tónů**
- **Reprodukce rytmu vnímaného dotykem** (vytukávání na záda druhého, do dlaní ..)
- **Provádění snadných cviků, chůze nebo běhu v daném rytmu**

Sluchová diferenciace - nutno procvičovat při problémech v rozlišování krátkých /dlouhých slabik, měkčení, rozlišování zvukově podobných hlásek.

- **Využití hmatové podpory** – (tvrdá kostka a měkká molitanová kostka) – dítě vždy předloží správnou kostku při vyslovení slova měkce nebo tvrdě. Jde o uvědomění si jednoznačnosti hmatového vjemu. – např. dům/tvrdá, šišlá/měkká ...
- **Doplňování čárek a čárek podle délky slabik** (opačné vymýšlení slov dle daného předpisu - např.: // = létá, / = dům, .. = koza atd.)

Další cvičení na rozvoj sluchového vnímání

- **Rozeznávání zvuků z přírody**
- **Hledání hračky, která vydává zvuk**
- **Rytmizace básničky, písničky** (např. pomocí Orffova instrumentáře)
- **Rozeznávání hlásek na začátku a konci slov**
- **Sluchové rozlišování slabik** (la-la, la-le...) **a slov** (pes - pes, pes – pec)
- **Hledání obrázků nebo předmětů k danému písmenu**
- **Hledání mezi obrázky** – Co do skupiny nepatří? – podle počátečního písmene
- **Vymýšlení slov od stejného počátečního písmene**
- **Spojování obrázků podle počátečního písmene**

Zrakové vnímání



Rozlišování barev a tvarů

- **Poznávání jedné barvy** – propojení zrakového vjemu s pojmenováním a spojením s charakteristickým předmětem (žlutá jako sluníčko ...)
- **Třídění předmětů podle barev, geometrický tvarů**

Zraková diference

- Hra „Co se změnilo ...?“
- Hledání rozdílů mezi obrázky
- Hledání totožných znaků mezi podobnými obrázky
- Hledání chyb v obrázcích

Zraková analýza a syntéza

- Skládání rozstříhaných obrázků
- Skládání obrázkových kostek (s předlohou i bez ní)
- Dokreslování obrázků nebo písmen
- Skládání puzzle
- Dokreslování chybějící části obrázku

Zraková paměť

- Pexeso
- Kimova hra
- Kreslení pozorovaných předmětů

Rozlišování figur (pozadí, na reprodukcích obrazů, v knižních ilustracích)

- Vyhledávání předmětů či písmen v pozadí
- Určení překrývaných obrázků
- Spojování stejných skupin předmětů (např. pracovní listy)
- Určování co do řady nepatří

Cvičení očních pohybů

- Vyjmenování předmětů zleva doprava, pokládání předmětů podle diktátu
- Určování prvních písmen nebo slabik ve slov

Rozvoj pozornosti



Několik typů na činnosti pro rozvíjení pozornosti (další si učitelky volí dle dalších individuálních potřeb procvičování s daným dítětem):

- **Hry typu** – „Co se změnilo na kamarádovi, Co se změnilo v místnosti, Všechno lítá, Samá voda-přihorívá, Kuba říká“
- **Opakování slov** – (3 – 6: jména dětí, ovoce, zvířata, květiny) a krátkých vět
- **Určování předmětů** – podle vzoru na pracovním listě (např. ve skupině ovoce všechny jablka škrtni a hrušky dej do kroužku, vybarvi zeleně trojúhelníky a modře čtverce ...)
- **Chybějící části obrázku** – doplňování podle vzoru – dítě pracuje zleva doprava
- **Poslech pohádky a následné plnění úkolů** – (např. zapamatování si osob, zvířat v textu, vyjmenování nesmyslných věcí, kdo měl dobrou nebo špatnou vlastnost...) – dítě zná vždy zadání úkolu dopředu.
- **Pozorovatel** – dítě se chvílku dívá z okna, potom se otočí k učitelce a odpovídá na její otázky
- **Hledání rozdílů**
- **Práce s tužkou na pracovním listě** – u stolku (cca 10 min.) – dítě by mělo určitou dobu vydržet i u činnosti, která je zrovna pro něj méně oblíbená (např. kreslení, rafomotorické cviky).

Rozvoj prostorové orientace



Díky gravitaci dítě nejprve zvládne pojmy pohybující se v rozmezí „nahoru-dolů“. S rozvojem zrakového vnímání a se zvládnutím prostoru pomocí pohybu postupně získávají obsah i pojmy „vpředu-vzadu“. Pojmy „vpravo-vlevo“ mění svůj význam vzhledem k poloze těla. Proto při nácviku této dovednosti postupujeme od roviny vertikální přes předozadní až k horizontální. Pokud dítě nezvládne prostorovou orientaci v kombinaci s oslabenou optickou diferenciací, může se to negativně projevit při čtení, psaní i v matematice (záměna písmen b-d, záměna při čtení slov dal-lad, ztížená orientace v textu, záměna číslic 6-9 nebo 23-32).

Několik typů na činnosti pro rozvíjení prostorové orientace (další si učitelky volí dle dalších individuálních potřeb procvičování s daným dítětem):

- **Nácvik na každodenních situacích** – na procházce hledání předmětů v okolí, určování dětí stojících v zástupu, zaparkovaných aut nebo domů v ulici atd.
- **Konstruktivní hry** (stavění z kostek a současně plnění dalších pokynů – např. „Dej kostku nahoru, dopředu, doprava, vedle“ atd.)
- **Práce s obrázky** – dítěti ukazujeme obrázky a ptáme se, co je nahoře, dole, vpravo, vpředu, hned za, mezi, poslední, nad, vedle, před atd.
- **Hry s geometrickými tvary** – např. na bílý papír nakreslíme různé geometrické tvary, dítě je podle čáry vystřihne. My tvary rozstříháme a dítě skládá tvar zpět dohromady
- **Hra „Hádej, kde je kulička?“** – učitelka drží v ruce malou kuličku, kterou schovává za zády, aby ji dítě nevidělo. Natáhne 1 ruku dopředu, 2. dozadu, obě dlaně má sevřené v pěst. Dítě hádá, ve které ruce učitelka kuličku drží. Ale nesmí ukazovat, hádá jen slovně „vpředu-vzadu“

Obměna 1: „vpravo-vlevo“ – učitelka nechá obě ruce se schovanou kuličkou položené na kolenou a reaguje jen na pokyny dítěte, zda má ukázat levou nebo pravou ruku.

Obměna 2: „nahore-dole“ – učitelka dává ruku s kuličkou nad hlavu nebo svisle dolů

- **Hry s pokyny** – „Ukaž pravou ruku (oko, ucho, nohu...)“ – na ruku můžeme napsat počáteční písmeno P x L

Obměna: „Ukaž pravou ruku, levou nohu“ (toto by mělo zvládat cca v 7 letech)

- **Kreslený diktát** – „Nakresli doprostřed papíru dům, vpravo od domu plot, vlevo strom“

Obměna 1: – kreslení geometrických tvarů dle diktátu

Obměna 2: Papír rozdělit na 4 (později na 6 částí) a do těchto částí děti kreslí podle pokynů učitelky různé předměty x geometrické tvary

- **Polož předmět** – např. kostku (na, za, vedle, pod židli) a postav se, sedni si, lehni si (za, vedle, před židli) – ideální ve dvojicích – ostatní děti určují, kdo splnil správně
- **Domalování obrázku** (např. na obrázku postavy, domečku, auta ...) – domaluj pravé oko, levé ucho, pravou ruku, levou nohu

Rozvoj orientace v čase



Přeměna časových vztahů (včera, dnes, zítra) dělá dětem potíže. S nástupem školní docházky a se zavedením stále organizace dne se dítě začne lépe orientovat v jednotlivých denních etapách (dopo, poledne, odpo, večer). Potom nastupuje pochopení dalších časových úseků (týden, měsíc, rok, roční období ...). Při nacvičování postupujeme podle věku, vyspělosti a míry chápání dítěte.

Několik typů na činnosti pro rozvíjení orientace v čase (další si učitelky volí dle vlastního uvážení):

- **Pohádky** – příběh rozkreslený do časových / dějových úseků. Dítě podle nich převypráví obsah.

Obměna: pomíchané pohádky – obrázky z různých pohádek, které dítě skládá podle toho, jak jde děj za sebou

- **Model hodin** – mohou být rozděleny i na jiné části než na hodiny (roční období, dělení dne ...), děti si je mohou vyrobit samy.

- **Otázky** – učitelka klade otázky, co se kdy dělá a dítě zařazuje do časových úseků.

Rozvoj motoriky (hrubé, jemné a motoriky mluvidel)



Několik typů na činnosti pro rozvíjení motoriky (další si učitelky volí dle dalších individuálních potřeb procvičování s daným dítětem):

- **Zima** – Hráči se rozdělí do skupin tak, aby byly pohromadě vždy děti různé výšky (tím se hra stává veselější). Úkolem skupin je v daném časovém limitu (např. dokud hraje písnička) na jednoho svého člena navléct co nejvíce oblečení, které má na sobě zbytek skupiny. Vyhrává skupina, jejíž člen má na sobě nejvíce svršků.
- **Mikádo** - klasická stolní hra s tyčinkami
- **Hra na barvy** – hráči se rozdělí do skupin podle barev. Na koberec rozsypeme např. různobarevné kostky domina, Lega nebo korálky. Děti mají za úkol nasbírat co nejvíce předmětů „své barvy“ – např. po dobu, kdy hraje písnička.

Obměna - děti mají za úkol shromáždit co nejvíce věcí, které začínají od dané hlásky – např. od K, M, L

- **Kyvadlo** – na stejně dlouhé kusy provázku navážeme stejný předmět – např. papírovou kouli a děti mají za úkol se trefit rozkypáním provázku do jiného předmětu – např. do plastového hrnečku.
- **Krtek ve tmě** – v herně natáhneme dva kusy gumy nebo provázku. Dvěma dětem zavážeme oči, to budou „krtci ve tmě“. Zbytek dětí se rozdělí na dvě skupiny. Podél provázku položíme různé předměty. Krtek má za úkol lézt po kolenou podél gumy a hádat, jaké cestou nahmatá předměty. Ostatní hráči kontrolují správnost.

- **Grafomotorická cvičení**
- **Tělocvik mluvidel**